

Хө бсглгын болн ноос авлгын цааранднь бсгдж-бргдж-улхин туск КПСС-н Централнь Комитетин болн СССР-н Министрмудин Советин бичг болн „Амн болгъна тоод мах, тос болн ус гаргылгъяр Америкийн Соединенн Штатсиг ббрхн джилмудин эргид кудж авхми“ гидж Ленинградт болсн совещань деер ур Н. С. Хрущевин келсн уг советин олн элтиг ик чидлър агсв, ончта дивлърур дуудв,—гидж танггын комсомолн оргбюрон сеглър ур Надбитов докладан эклв.

Терунъ хббн ур Хрущевин илтгсн йбръл мана Халымг танггын селанъ эдл-ахун куч-кблсчирн болн цуг кбдлмшчирн байрар дүүргв, Коммунистическ партъ, олн ймгн хойр хооридан ямаран ббрхн хойрхиг мелуль.

Эн ик чинртъ кбдлмшг танггын багъчуд эрки цергч болдж бмн нуурт йовна.

Мана Халымг танггъч Тбрскнъ зергланд болхла хө бсглгърн болн ноос авлгъарн ик чинртъ орм эздлжәнә.

Ставропольск крайд—манъ танггъч хамгин ик селанъ эдл-аху болдж тоолгджана. Мана тег бргн, мал идшлурх хадлгга газр чигн бәәнә, бсв хадх газр чигн бәәнә. 7,5 сай гектар газр мана Халымг танггъч эздлжәнә. Эн ик ймгн газрин энгд 34 совхозмуд, 25 колхозмуд, 18 МТС болн МЖС, талдан чига промышленн предприятъс бәәцхәнә. 1956 джилн январин 1-д колхозмуд болн совхозмуд нег сай 400 минггын хббтә бәәсми.

Карачаево-Черкесск автономн областлә кеджәх соцбрдлдиндән Халымгин куч-кблсчир 1957 джилд, нидин джилнчър болхла, хббг 378 минггын тблгъа улү бсгх деерән, ноос авлггн нидин джилас 33 процент икдурх болдж даалгъвр авцхала.

Мана танггын колхозмуд болн совхозмуд 1958 джилн январин 1-д нег сай 781 минггын хббтә болх зурата. Ода болхла танггын селанъ цуг эдл-аху нег сай 937 минггын хббтә.

Тер мал асрлгъна ик кбдлмшд 2500 комсомольчир орлдж бәәцхәнә, тедн дунд 110 комсомольск-багъчудин хббнә бригадмуд бүрдәгдсми.

Цааранднь ур Надбитов сәәнәр кбдлджәх хббчирн темдгль.

Целинн района „Ленинский“ совхозд Боктаев Нарман гарлджах багъчудин хббнә бригад зун хургълх хббнәс 137-д хургъ авб, Приютненск района 4-ч совхозд ур Береговой Петрин гарлджасн багъчудин бригад—127 хургъ авб.

Эн танггъчдан сән нертә йовх багъчудин хббнә бригадсиг Халымг танггын комсомолн комитетин оргбюрон „Улан вымпелър“ ачлв.

Ачлгдсн багъчудас талдан чигн, бмн нуурт йовх ним-ним хббчир бәәцхәнә: Иван Кежский—Целинн районас, Стариков—Яшкульск районас, Цибулевский болн Агафонов—Приютненск районас болн нань чигн хббчир олн.

„Ноос авлггн хойр холвхми!“ гисн социалистическ

даалгъврмудтан, мана Халымг танггъч 1960 джилд багъ гихдән 3 сай хббтә болх, селанъ эдл-ахун эдлгдг 100 гектар газр болгъна тоод—304 килограмм ноос авх угән бсгсми.

—Мана орн-нутг, цуг советск олн-келн ймгн ленинск Коммунистическ партин гарлрар, бдр ирвәс уралан ишкдж, коммунизмур йовдж йовх саамла, мана тер ик тбрт харш болдж, хорлтан халдахар седж Маленковин, Кагановичин, Молотовин антипартийн багин кедж йовсн фракционн уулдврн мана КПСС-н Централнь Комитетин Пленум секдж илтксн ик гидг чик йовдл,—гидж эврәнн угдән танггын комсомолн оргбюронгн сеглър Нидвдә Баснъ докладан тбгсәв.

Ур Надбитовин докладар куундвр болснд танггын комсомольчирн актив прсн багъ наста хббчир шунмгъгъяр орлцхав.

—Зәрм ахлачнр багъчудт ик кбдлмш даалгъхдан бәәцхәнә. Миниггър болхла, багъчудит иткх кергтә, теднәс эврәнн селвр белдх кергтә. Улгуринь келхл, мана колхозд багъчудт кундтә кбдлмш даалгъдго билә. Аш суулдн неклдә йовгд, багъчудас хббнә гурвн бригад бүрдәгдлә. Комсомолец Николай Беренчик болн наадк хббч багъчуд, хббг ягъдж хәләдж асрхиг, теднәс ноос эләдәр ягъдж авхиг, медж, эврәнн йнн-седклән узулв,—гидж Яшалтинск района „Победа“ колхозин комсомольск организацин сеглър Анатолий Мозговой келв.—Ода бидн эврәнн колхоздан 10 комсомольск-багъчудин хббнә бригад бүрдәджәнәвдн. Багъчудин бригад—сән керг.

—Мана районд эн джил эрдни-шишә эклдж тәрлә. Болв агротехническ хаджгър гарсн учрар терунъ ургъц му болджана, ик зунь нарид хумхәрдж олв, зәрм газрарч тбруц гарсн уга,—гидж Приозерн района комсомолн комитетин сеглър Борис Бирюков келв:

—Эрдни-шишә эс гарсн учрар мана районд ним тәрә тәрхми бмш гидг „цецн“ ймтс гарчацхана. Бидн, комсомольчир, тим ймтсд эрдни-шишә мана районд чигн ургъхми гидж герчлдж бәәнәвдн. Мана эн кбдлмшд, мана дуунр, школьникуд нбкд болх!

Малиг усар теггхн кергт артезианск худгуд малтгддж бәәнә, кошармудин ббр ус хагълдг худгуд бас кегдлжәнә. Болв эн тоод кбдлмш зәрм газрар йнр хашнъ. Каспийск район бмннъ ээгъс бәрдг бәйсн болхла, ода хө бсгдг район болджана. Эн районга газр давста болсн учрар ймгъхи усн кергтә, ус збн гихлә бензовоз уга, хуучн машинсән ясн гихлә, тбгә уга,—гидж Валентин Тамаровский келв.—Эн тоод мана тату-таргг танггын гардачнр дбнъгән кургхиг сурджанавдн.

Приютненск района „Победа“ совхозин гардачнр госуларственн блг-эдиг, эдл-уушиг эврәггән гидж тоолад бәәгд саам бас гарлчигн. Совхозин директор йрк уугъад, кбдлмшчирән кбдлмшәсн кббнәв гигъад йосн биш хаджгър гаргъад бәәдгнн тускар, комсомолк Неля Супрун келв.

—Бидн, комсомольчир болн багъчуд, бийсән бас совхозин эзн гидж санад, чидл-кучән нбл уга кбдлнә бидн. Болв мана зббчирг мана нунд урәггәд, тарагъад бәәхлә, бидн, комсомольчир, хәлггәд суудж чадшговдн. Москвад кұрәд болвчн збвән авхвдн. Юнъгад гихлә, бидн збвтәвдн, эн мана куч-кблсн,—гидж комсомолк келв.

—Би багъ наста хббчв. Болв би меднәв: мана Коммунистическ партин болн правительствин кедж йовх кбдлмш чик. Юнъгад гихлә, тер ик тбр минн уханла ирлцнә, мана колхозникудин санан-седкллә харгъна,—гидж Яшалтинск района Сталинә нертә колхозин ах хббч комсомолец Виталий Валув келв:—Маленков, Каганович, Молотов болн теднлә ханьисн Шепилов, мана багъ-

чудин кблд бичә харш болтха. Уга болг!—гидж багъ хббч угән тбгсәв.

Комсомольчир болн багъчуд эврәнн келсн угдән уни ухан-седклән, Коммунистическ партин нилчәр, аль болв чигн кбдлмш дасдж, дамшлтга тосхачнр болдж залушрна бидн гидж келцхәв.

Танггын комсомольск активн хуртгт ик гидг куундвр гарв. Халымг танггын багъчуд хө бсглггн, ноос авлггн, икдурх уни седкл-ухагъан бгч, чидл-кучән йрвл уга, партин болн правительствин эрки цергчн болдж, даалгъсн даалгъврнн кучәхн лавта уни.